önce akrabası Ebû Seleme'yi İmam İbrâhim b. Muhammed'e tavsiye etmiş, İmam İbrâhim de onu geniş yetkilerle aynı yıl Horasan'a yollamıştır. Ebû Müslim'in Horasan'a gönderilmesine kadar ihtilâl hareketini organize eden Ebû Seleme gittiği her yerde Hâşimî liderlerinden yakın ilgi görmüştür.

Emevî hânedanına son veren ihtilâl ordusunda yer alan Ebû Seleme Kûfe'ye vali tayin edildi. Ancak Emevîler Abbâsî kuvvetleriyle çarpışmaya devam ettikleri ve ortam henüz uygun olmadığı için faaliyetlerini gizlice sürdürüyordu. Muharrem 132 (Eylül 749) tarihinde Hasan ve Humeyd b. Kahtabe kardeşlerin kumandasındaki Abbâsî ordusu Kûfe'yi ele geçirince Ebû Seleme saklandığı yerden çıktı. Şehre giren Hâşimî emîrler tarafından "vezîr-i Âl-i Muhammed" unvanıyla, henüz belirlenmemiş olan Abbâsî halifesinin vezirliğine getirildi ve ihtilâlin yönetimini eline aldı.

Kaynakların belirttiğine göre Ebû Seleme İmam İbrâhim'in maiyetinde çalışmasına rağmen Hz. Ali evlâdını tutuyor ve hilâfette daha çok onların hakkı olduğunu düşünüyordu. Hatta Ali evlâdından üç kişiyle mektuplaşıp halifeliği onlara teklif etmişti. Bunlar Abdullah Mahd b. Hasan, Ömer Eşref b. Zeynelâbidîn ve Ca'fer es-Sâdık'tı; ancak hiçbiri bu teklifi kabul etmedi. Abbâsî ailesi mensupları ihtilâl ordusundan bir ay sonra Kûfe'ye geldikleri zaman Ebû Seleme ve Hz. Ali evlâdı taraftarları onları iyi karşılamadılar. Ebû Seleme
yeri bir süre Ho
ra Vâsıt henüz z
çıkmaya gerek o
kat Ebû Müslim
dan Ebü'l-Cehm
ri Abbâsî ailesin
hemen Hammâm
ri gelenlerine du
on iki kişi Kûfe
es-Seffâh'a bia
bu oldubittiyi kabul etmek zorunda kaldı. Cuma günü Kûfe Camii'nde Abbâsî hânedanı adına halktan biat alan (132/749) yeni halife Ebü'l-Abbâs Ebû Seleme'yi vezirlikte bırakmak istiyor veya muhtemelen buna zorlanıyordu. Ancak Ali evlâdını açıkça desteklemesi ve bu tutumunu sürdürmesi buna engel oluyordu.

Ebü'l-Abbas Kûfeliler'e güvenmediği için karargâhını Hammâm-A'yen'de kurdu. Daha sonra Ebû Seleme'den uzaklaşmak için ikametgâhını Hâşimiye'ye nakletti. Aralarındaki güvensizlik gittikçe artıyordu. Ebû Seleme Hz. Ali evlâdına olan sevgisini açıkça dile getiriyordu ve idare de onun elindeydi. Üç dört ay boyunca bütün yetkilerini kullanarak ülkeyi idare etti. Halife Ebü'l-Abbas, henüz hiçbir kuvvete sahip olmadığı için Ebû Seleme'ye karşı bir harekete girişemiyordu. Horasan ordusu üzerinde büyük nüfuzu olan Ebû Müslim'in yardımını temin için kardeşi Ebû Ca'fer el-Mansûr'u ona yolladı. Ebû Müslim de gönderdiği adamlarıyla Receb 132 (Şubat 750) tarihinde Ebû Seleme'yi Enbâr'da öldürterek Ebü'l-Abbas'ı büyük bir gaileden kurtardı. Başka bir rivayette ise Ebû Müslim'in Ebü'l-Abbas es-Seffâh'a mektup yazıp Ebû Seleme'yi öldürtmesini istediği, ancak halifenin, onun Abbâsî ailesine büyük yardımları olduğunu söyleyerek böyle bir harekete tevessül edemeyeceğini bildirdiği ifade edilmektedir.

Abbâsî ihtilâlinin başarıya ulaşmasında büyük rolü olan Ebû Seleme kültürlü, cömert ve kabiliyetli bir vezirdi.

BİBLİYOGRAFYA :

Belâzürî, *Ensâbü'l-eşrâf*, Âşir Efendi Ktp., nr. 597-598, vr. 301ᵇ-303ᵃ; Dîneverî, *el-Ahbârü't-tıvâl* (nşr. W. Guirgass), Leiden 1888, s. 336; Ya'kûbî, *Târîh*, II, 314, 345, 349, 352; Taberî, *Târîh* (de Goeje), II, 1916, 1949; III, 5-7, 16, 20-22, 24, 27, 28, 58, 60, 62; Cehşiyârî, *el-Vüzerâ' ve'l-küttâb*, Kahire 1938, s. 84-89; Mes'ûdî, *Mürûcü'z-zeheb* (Meynard), VI, 133; a.e. (Abdülhamîd), III, 284-285; Ebû Ali Bel'amî, *Târîh-i Taberî* (Fr. trc. H. Zotenberg), Paris 1867-74, IV, 333 vd., 346 vd.; İbnü't-Tıktakā, *el-Fahrî*, s. 154-156; İbn Hallikân, *Vefeyât*, II, 195-197; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, VII, 7-8; D. Sourdel, *Le Vizirat 'Abbāside*, Damas 1959, I, 65-

ABDULLAH b. ABDÜLESED

عبد الله بن عبد الأسد

bk. EBÛ SELEME el-MAHZÛMÎ

İslâm'a ilk giren ve Medine'ye ilk hicret eden sahâbîlerden biri.

EBÛ SELEME el-MAHZÛMÎ

(أبو سلمة المخزومي)

Ebû Seleme Abdullāh b. Abdilesed b. Hilâl el-Kureşî el-Mahzûmî (ö. 4/625)

İslâm'a ilk giren ve Medine'ye ilk hicret eden sahâbîlerden biri.

Hz. Peygamber'in süt kardeşi ve halası Berre bint Abdülmuttalib'in oğludur. Hanımı Ümmü Seleme ile birlikte önce Habeşistan'a, sonra da Akabe biatlarından bir yıl evvel Medine'ye hicret etti. Kureyş kabilesinden Medine'ye ilk hicret eden kişi olan Ebû Seleme'yi Hz. Peygamber Uşeyre Gazvesi'ne çıkarken Medine'de yerine vekil bıraktı. Ebû Seleme Bedir ve Uhud gazvelerine katıldı ve Uhud Gazvesi'nde yaralandı. Bir ay kadar tedavi gördükten sonra Benî Esed üzerine sevkedilen otuz beş kişilik Katan Seferi'ne (Seriyyetü'l-Katan) kumanda etti. Medine'ye döndüğü zaman Uhud'da aldığı yaranın nüksetmesi sonucu vefat etti, gözlerini Hz. Peygamber kapattı. Ölümünden sonra da hanımı Ümmü Seleme'yi nikâhı altına aldı.

Ebû Seleme'den rivayet edilen iki hadis Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde yer almaktadır (IV, 278).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 278; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, I, 7, 340-346; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 468; İbn Sa'd, *et-Tabakāt*, III, 239-242; VIII, 87; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 338-339; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gābe* (Bennâ), III, 294-296; VI, 152; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, I, 150-153; İbn Hacer, *el-İsâbe*, II, 335.

 SELÂHATTİN POLAT

EBÛ SELEME et-TEBÛZEKÎ

(bk. TEBÛZEKÎ).

EBÛ SEVBÂN el-MÜRCİÎ

(أبو ثوبان المرجئي)

Mürcie'ye bağlı Sevbâniyye kolunun kurucusu (bk. MÜRCİE).

EBÛ SEVR

(أبو ثور)

Ebû Abdillâh İbrâhîm b. Hâlid b. Ebi'l-Yemân el-Kelbî el-Bağdâdî (ö. 240/854)

Mezhep kurucusu büyük fıkıh ve hadis âlimi.

Doğum yeri ve yılı hakkında bilgi yoksa da bütün kaynaklarda Bağdat'ta yetişip orada tahsil gördüğü kaydedilmektedir. Yetmiş yaşında vefat ettiğine dair İbn Kāni'den nakledilen rivayet, hemen hemen bütün kaynaklarda ölüm tarihi olarak zikredilen 240 (854) yılı ile birlikte değerlendirildiğinde 170'te (786) Bağdat'ta doğduğu söylenebilir. İbn Hallikân vefat tarihini 246 (860) olarak kaydetmiştir.

Fıkıhta mutlak müctehid olan Ebû Sevr hadiste de hâfızlık derecesine ulaşmıştır. Nesâî, Hatîb el-Bağdâdî gibi hadis tenkitçileri onun hadiste "sika-me'mûn"